

2. Розвиток кризового комунікаційного менеджменту. Кризовий комунікаційний менеджмент – це стратегічний підхід, який дозволяє компаніям ефективно реагувати на непередбачувані події, зберігаючи позитивний імідж і підтримуючи довіру стейкхолдерів. Невизначеність і кризи, такі як економічні рецесії, політичні конфлікти або глобальні пандемії, можуть загрожувати репутації компанії та призводити до втрат клієнтів, інвесторів і партнерів. Ефективна комунікація під час кризових ситуацій допомагає зменшити негативні наслідки і зміцнити довіру.

3. Використання цифрових технологій. Цифрові технології мають надзвичайно важливе значення для сучасних організацій, особливо в умовах невизначеності. Вони дозволяють компаніям підвищити ефективність управлінських процесів, покращити комунікацію, зменшити витрати і підвищити адаптивність до змін. Цифрові платформи, такі як хмарні технології, автоматизовані системи управління, аналітичні інструменти та штучний інтелект, дозволяють підприємствам швидше приймати управлінські рішення на основі реальних даних. Це зменшує ймовірність помилок, викликаних людським фактором, та покращує точність стратегічного планування.

Корпоративне управління та комунікаційний менеджмент є основними чинниками стійкості та успіху підприємства в умовах невизначеності. Ефективне управління ризиками, прозорі комунікаційні стратегії та гнучкість управління дозволяють компаніям адаптуватися до змін і зберігати довіру з боку своїх стейкхолдерів. Використання цих підходів допомагає не лише долати кризи, але й використовувати їх як можливість для подальшого розвитку та зміцнення позицій на ринку.

УДК 334.72 : 631.15

М. М. Гуменюк, канд. екон. наук, доц. (*ПДСГДС ІСГ Карпатського регіону НААН, м. Івано-Франківськ*)

Д. В. Неміш, канд. екон. наук, ст. наук. співроб. (*ПДСГДС ІСГ Карпатського регіону НААН, м. Івано-Франківськ*)

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ФЕРМЕРСЬКИМИ ГОСПОДАРСТВАМИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Розвиток фермерських господарств значною мірою залежить від впливу факторів, зумовлених військовим станом, глобалізацією євроінтеграційних процесів та вдосконаленням законодавства про власність на землю. Незважаючи на сукупність суб'єктивних та об'єктивних труднощів, фермерські господарства знайшли свою економічну нішу в аграрному секторі економіки країни. Фермерські господарства є чи не основним фактором повоєнного відновлення сільських територій, спрямовуючи свою діяльність на насичення

ринку екологічними продуктами споживання та сприяючи зниженню рівня безробіття в сільській місцевості.

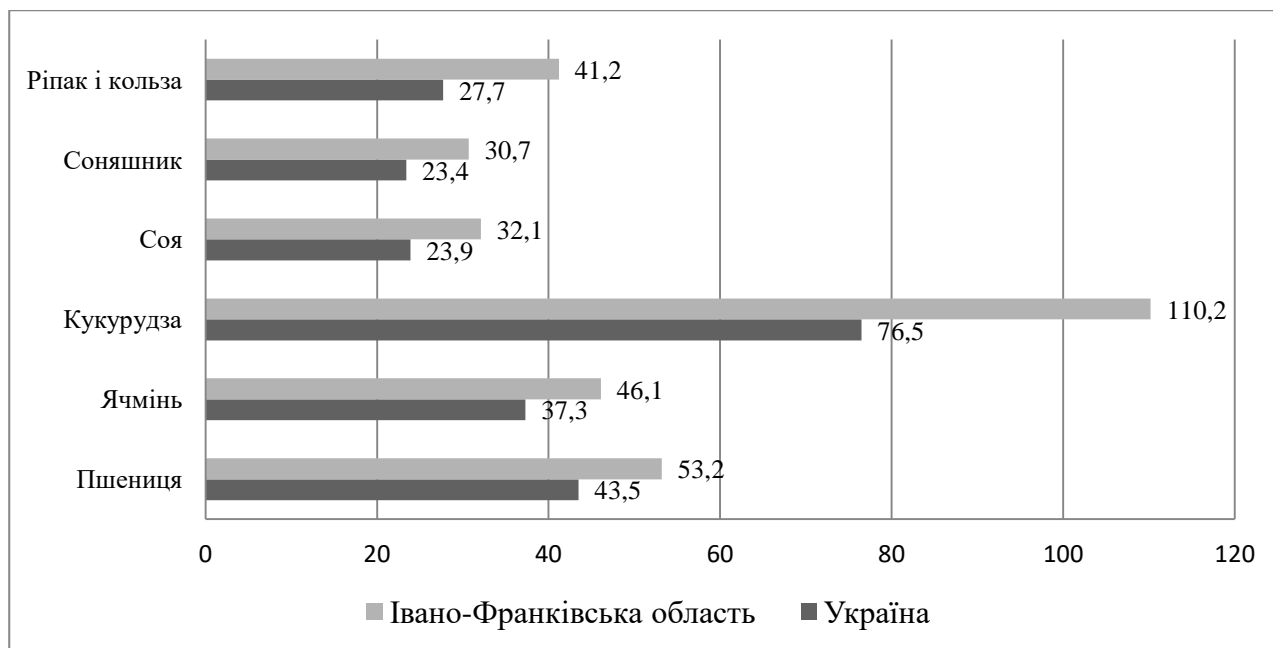
З погляду дотримання принципів сталого розвитку, змушує використовувати нові бізнес-моделі активізуючи розвиток таких видів фермерства, як крафтове, органічне, соціальне, ветеранське та солідарне. Для організаційно-економічного стимулювання зайнятості в сімейних фермерських господарствах важливо впроваджувати організаційні інновації, серед сукупності яких слід виокремити активізацію нішевих, а також ексклюзивних видів діяльності [1]. Соціальне фермерство є загальносвітовим трендом, який демонструє позитивні результати в багатьох країнах та сприяє працевлаштуванню вразливих груп населення, таких як внутрішньо переміщені особи, люди з інвалідністю та ветерани. Тотожним за функціональним призначенням, але з конкретно визначеною цільовою аудиторією є ветеранське фермерство. Його розвиток сприятиме комунікації та психологічній взаємопідтримці військових, шляхом роботи в колі однодумців та отримання підтримки в їхній особі. Солідарне фермерство ґрунтується на принципах солідарного сільського господарства (CSA) та передбачає партнерство, зазвичай оформлене як окремі контракти між кожним споживачем і виробником, характерною рисою якого є взаємні зобов'язання підтримувати один одного (фінансами та продуктами) протягом тривалого часу та не одноразово.

Забезпечення фермерських господарств виробничими ресурсами та раціональне їх використання має надзвичайно важливе значення для виробництва якісної сільськогосподарської продукції та підвищення ефективності. Унаслідок здійснених докорінних соціально-економічних перетворень щодо форм власності, земельних і майнових відносин на селі, впроваджуються нові методи виробництва й управління в фермерських господарствах. Однак нові технології та технічне забезпечення виробничих процесів є недоступним для більшості фермерів через їх високу вартість [2]. Заходи раціоналізації виробництва є незначними та не завжди супроводжується стабільним підвищенням ефективності діяльності фермерських господарств.

Урожайність зернових у фермерських господарствах складає 50-70 ц/га, проте її рівень все ще є недостатнім, адже при кращій якості ґрунтів українські фермери мають урожайність нижчу, ніж у розвинених країнах (рис. 1).

Нижчий рівень урожайності основних культур пов'язаний з недостатнім рівнем технічного забезпечення, що призводить до неякісного виконання робіт по їх вирощуванню та порушення строків проведення.

Фермерським господарствам невеликих розмірів складно конкурувати на аграрних ринках з іншими суб'єктами. Фермери формують невеликі партії продукції, інколи реалізують продукцію з поля, без необхідної доробки та доведення до вимог державних стандартів. Зазвичай маркетинговий ланцюг, через який продукція від фермерського господарства доходить до кінцевого споживача довгий та насичений посередниками.

Рисунок 1 – Урожайність сільськогосподарських культур вирощених фермерськими господарствами Івано-Франківської області та України у 2023 році, ц/га

Джерело: розраховано та складено за даними державної служби статистики України [3]

В результаті фермерські господарства отримують ціну за свою продукцію, яка зазвичай є значно нижче від існуючої на ринку, що негативно відображається на кінцевих результатах діяльності таких господарств. З метою мінімізації втрати вартості фермерським господарствами та забезпечення конкурентоспроможності доцільною є кооперація та об'єднання фермерських господарств. Зокрема створення кластерів та асоціацій, організація спільного використання ресурсів (спільне використання землі, обладнання, складів) та спільного просування продукції (спільний маркетинг, просування бренду).

В умовах активізації євроінтеграційних процесів розвиток фермерських господарств повинен відбуватися з врахуванням цілей нової «зеленої» спільної аграрної політики шляхом використанню таких можливостей:

- впровадження принципів сталого виробництва та відновлюваних джерел енергії;
- синергія сільськогосподарської діяльності та агротуризму;
- запровадження органічного виробництва;
- використання гідропонних технологій, які дають змогу вирощувати рослини без ґрунту, повністю контролюючи поживні речовини та водопостачання;
- використання технології точного землеробства, які дають можливість точно контролювати внесення добрив та хімікатів;
- застосування безпілотних та інших інноваційних технологій, які дозволяють ефективно відстежувати стан посівів, вчасно вносити добрива та боротися зі шкідниками, підвищуючи продуктивність та врожайність;

– впровадження вертикальних ферм, які дають можливість вирощувати свіжу органічну продукцію в містах, близько до споживачів, з оптимальним використанням ресурсів та мінімальним впливом на клімат.

– формування громадських садів та дачних співтовариств.

Досвід і практика господарювання в європейських країнах переконливо підтверджують, що фермерські господарства є і надалі залишатимуться органічною складовою сучасного аграрного виробництва. Орієнтуючись на виробництво екологічно чистої продукції, здійснюючи крафтове виробництво унікальної агропродукції, забезпечуючи високий ступінь гнучкості та диверсифікації діяльності, фермерські господарства могли б стати основою й українського аграрного сектору та зайняти нішу на внутрішньому та зовнішньому ринку. Ключова роль фермерських господарств у збереженні та розвитку локальних ринків і ланцюгів постачань продовольства під час військового стану зумовлює необхідність зміни аграрної політики у перспективі та перетворення її на більш дружню до даних господарств.

Інформаційні джерела

1. Розвиток фермерських господарств у сучасних умовах функціонування аграрного сектору економіки України: колективна монографія; за редакцією О. Шпикуляка та М. Маліка. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2023. 160 с.

2. Лопатинський Ю.М., Гуменюк М.М., Неміш Д.В. Розвиток малого аграрного підприємництва в умовах інституційних змін: монографія. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024, 174 с.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua>.

УДК 65.012.3

Т.І. Дем'яненко, канд. екон. наук, доц. (*ННІ «УІПА» ХНУ ім. В.Н.Каразіна, Харків*)

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Корпоративне управління є системою принципів, правил та механізмів, що спрямовані на оптимізацію управління підприємством, підвищення його ефективності та забезпечення довгострокової стабільності. У сучасних умовах глобалізації та зростання конкуренції, належне корпоративне управління стає важливою складовою успіху, впливаючи на репутацію компанії, її здатність залучати інвестиції та забезпечувати стабільний розвиток. Основними принципами, на яких будується корпоративне управління, є прозорість, відповідальність, підзвітність, справедливість і контроль. Корпоративне управління можна визначити як систему взаємовідносин між акціонерами, правлінням, керівництвом та іншими зацікавленими сторонами підприємства. Воно спрямоване на забезпечення належного контролю за діяльністю підприємства, захист прав акціонерів та інших стейкхолдерів, а також на підтримку відповідальності та прозорості в процесі прийняття рішень. Ці